

IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

KRAJOWA RADA IZBY ARCHITEKTÓW RP

Warszawa, 19 marca 2021 r.

L. dz. 224/KRIA/2021/w

Pan
Jarosław Gowin
Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Rozwoju, Pracy i Technologii

Szanowny Panie Premierze,

W związku z toczącymi się konsultacjami w przedmiocie opracowania wytycznych, rekomendacji lub wzorcowych dokumentów dotyczących konkursów architektonicznych (dobre praktyki), w których Izba Architektów RP bierze udział na zaproszenie Urzędu Zamówień Publicznych, poniżej przedstawiamy następujące stanowisko. Uwagi te odnoszą się do zagadnień zarządzania konfliktem interesów zgodnie z art. 56 ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych oraz warunków wykonywania zawodu architekta w Polsce jako poświadczenia posiadania kwalifikacji do dopuszczenia do udziału w konkursie oraz sporządzenia pracy konkursowej.

Izba Architektów RP, realizując ustawowy obowiązek reprezentacji i ochrony interesów zawodowych architektów, członków samorządu zawodowego, wyraża głębokie zaniepokojenie przyjętą w toku konsultacji, marginalizacją stanowiska Izby. Pomimo jednoznacznego sprzeciwu przedstawicieli Izby, składanego tak w formie pisemnej jak i ustnej w trakcie spotkań on-line zespołu, proponowane przez Urząd Zamówień Publicznych rozwiązania w zakresie zarządzania konfliktem interesów w toku konkursu, są zdaniem Izby Architektów RP, sprzeczne z ustawą Prawo zamówień publicznych, a ponadto niekorzystne dla architektów, uczestników konkursów oraz dla samych zamawiających. Przyjmując za podstawę obowiązującą od 1 stycznia 2021 r. ustawę Prawo zamówień publicznych, Izba Architektów RP uznaje respektowanie jej zapisów jako podstawę dla wypracowania tzw. „dobrych praktyk” pomocnych dla jej jednoznacznego rozumienia i stosowania. Tylko bowiem oparcie się na obowiązujących przepisach ustawy pozwoli na stworzenie wytycznych możliwych do stosowania zarówno przez zamawiających, wykonawców lub uczestników konkursów bez potrzeby stosowania procedur odwoławczych.

Należy podkreślić, że celem konkursu jest uzyskanie najlepszych rozwiązań projektowych, a w konsekwencji najlepszej jakości przestrzeni zbudowanej. Cel ten może zostać osiągnięty wyłącznie poprzez organizację konkursu na prace projektowe z dziedziny architektury lub architektury i urbanistyki, a tym samym zagwarantowanie równego i nieograniczonego udziału w procedurach konkursowych, jak najszerszego grona architektów.

Równie istotne dla osiągnięcia tego celu jest zapewnienie uczestniczenia w postępowaniach konkursowych osób posiadających prawo wykonywania zawodu architekta w Polsce, a tym samym dających rękojmię najwyższej jakości świadczonych usług przy zachowaniu odpowiednich standardów zawodowych, wymaganych od projektantów w trybie ustawy Prawo budowlane oraz ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów i inżynierów budownictwa.

Tymczasem procedowana przez UZP tzw. „praktyka” wykluczania architektów, uczestników konkursów, w przypadku wystąpienia po stronie zamawiającego konfliktu interesów, nie jest do pogodzenia z naczelnymi zasadami Prawa zamówień publicznych, w tym zasadą równouprawnienia wykonawców, zasadą konkurencyjności oraz zasadą udzielenia zamówień zgodnie z przepisami ustawy.

Zgodnie z art. 56 ust. 1 ustawy Prawo zamówień publicznych kierownik zamawiającego, członek komisji przetargowej oraz inne osoby wykonujące czynności związane z przeprowadzeniem postępowania o udzielenie zamówienia po stronie zamawiającego lub osoby mogące wpłynąć na wynik tego postępowania lub osoby udzielające zamówienia podlegają wyłączeniu z dokonywania tych czynności, jeżeli po ich stronie występuje konflikt interesów. Tym samym, zgodnie z dyspozycją tego przepisu, obligatoryjnemu wyłączeniu z postępowania podlegają te osoby wyznaczone przez zamawiającego, po stronie których występuje konflikt interesu. Konflikty interesów zamawiający nie może tym samym eliminować poprzez wyłączenie z postępowania uczestników konkursu, a jedynie poprzez wyłączenie osób działających na jego rzecz.

Proponowana i procedowana przez UZP w „dobrych praktykach” zasada wykluczania uczestników postępowania spowoduje nieprzewidzianą w przepisach prawa zamówień publicznych, pozamerytoryczną procedurę preselekcji kręgu wykonawców zamówienia. W takim bowiem przypadku powoływany przez zamawiającego skład osobowy sądu konkursowego będzie determinował krąg uczestników konkursu, a w konsekwencji ograniczy możliwość udziału potencjalnym wykonawcom. To zaś, jest nie tylko sprzeczne z przepisami ustawy Prawo zamówień publicznych, ale może wpłynąć na obniżenie jakości prac dopuszczonych do konkursu. Na jakość tych prac oraz rezultat jakości architektury będącej ich przedmiotem w dużo mniejszym stopniu wpływa bowiem skład sądu konkursowego, lecz przede wszystkim, wiedza, kompetencje, doświadczenie i idea przedstawiona przez uczestników konkursu. To uczestnicy konkurują na jak najlepsze spełnienie jakościowych i pozacenowych kryterium stawianym rozwiązaniom, które mają odpowiedzieć na postawione zapytanie w procedurze konkursowej. Sędzia konkursowy nie zastąpi i nie zagwarantuje jakości prac konkursowych, lecz dokonuje oceny tej jakości i w następstwie wyboru najlepszych prac.

Należy podkreślić, że zgodnie z przepisami ustawy Prawo zamówień publicznych możliwość wykluczenia wykonawcy w związku z istnieniem konfliktu interesów ma charakter subsydiarny, i może mieć miejsce wyłącznie w sytuacji, kiedy zamawiający nie ma innej możliwości wyeliminowania takiego konfliktu. Skoro zaś opracowywane przez UZP „dobre praktyki” przewidują instytucję sędziego zastępującego, który może przejąć obowiązki sędziego np. pozostającego w konflikcie interesów, nie ma przesłanek do wykluczania uczestników konkursu z tego tytułu.

Jednoznacznym potwierdzeniem intencji Ustawodawcy w zakresie obowiązków zamawiającego związanych z konfliktem interesów jest odrzucenie w toku prac legislacyjnych zapisu umożliwiającego zamawiającemu eliminację konfliktu poprzez wykluczenie uczestnika konkursu. Propozycje w ww. zakresie były bowiem składane w ramach konsultacji i nie zostały przyjęte w obowiązującym akcie prawnym. Skoro zaś Ustawodawca wprost odrzucił taką możliwość, przygotowywane obecnie przez UZP „dobre praktyki” stoją w sprzeczności tak zarówno z art. 56 ust 1 ustawy Prawo Zamówień Publicznych

jak i intencją Ustawodawcy w tym zakresie. Mając na uwadze powyższe, proponowanie rozstrzygnięć poza ustawowych stoi nie tylko w sprzeczności z ideą prawa, ale może mieć wpływ na destabilizację procedur konkursowych, poprzez ich zaskarżanie jako niezgodnych z ustawą. Tym samym Izba Architektów RP wnosi o zajęcie stanowiska w przedmiocie potwierdzenia za obowiązujące przepisy ustawy w zakresie kręgu osób podlegających wykluczeniu, z podtrzymaniem prawa uczestnika do udziału w konkursie w ramach zarządzania ryzykiem konfliktu interesów przez zamawiającego.

Wykonywanie zawodu architekta jako zawodu regulowanego, jest zastrzeżone dla osób posiadających nie tylko stosowne uprawnienia budowlane, ale będących wpisanymi na listę członków samorządu zawodowego. Oczywiście wykonywanie tego zawodu jest możliwe również przez osoby, które przeszły proces uznawania kwalifikacji nabytych za granicą oraz wpisane zostały na listę członków samorządu zawodowego architektów. Dopuszczenie przez UZP możliwości udziału w konkursie osób niebędących wpisanymi na listę członków Izby Architektów RP, a tym samym nie posiadających prawa wykonywania zawodu architekta w Polsce spowoduje, iż zamawiający otrzyma dokumentację projektową sporządzoną przez osoby nieuprawnione, lub osoby, które posłużą się osobami posiadającymi prawo do wykonywania zawodu, lecz nie będące autorami opracowania. Osoby nie posiadające prawa wykonywania zawodu architekta nie tylko nie dają rękopisami odpowiedniej jakości świadczonych usług architektonicznych, ale nie mogą występować w procesie inwestycyjnym jako projektant lub sprawdzający dokumentację projektową. Nie podlegają również ani odpowiedzialności zawodowej ani dyscyplinarnej. Nie mają również obowiązku posiadania ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, jak również obowiązku poszerzania i aktualizacji wiedzy w ramach szkoleń. Dokumentacja sporządzona przez takie osoby nie może tym samym stanowić podstawy do złożenia wniosku i uzyskania przez zamawiającego decyzji o pozwoleniu na budowę. Koncepcja konkursowa podlega natomiast sprawdzeniu pod względem zgodności z przepisami prawa obowiązującego w Polsce, stanowi podstawę tak do sporządzenia jej wersji pokonkursowej uwzględniającej zalecenia sądu konkursowego, ale przede wszystkim kolejnych etapów projektowych tj. projektu budowlanego oraz wykonawczego niezbędnych dla celów realizacji inwestycji.

Izba Architektów RP sprzeciwia się również zakładanym przez Urząd Zamówień Publicznych mechanizmom umownym, które w praktyce prowadzą lub mogą prowadzić do automatycznego przekazywania przez architektów, uczestników konkursów, wszystkich praw autorskich majątkowych do pracy konkursowej, w tym udzielania zgody na wykonywanie praw zależnych. Zakres przeniesienia tych praw, zgodnie z założeniami UZP jest na tyle szeroki, że powoduje iluzoryczność pozycji negocjacyjnej architekta, uczestnika konkursu wobec zamawiającego. W praktyce oznaczać to może drastyczne zmniejszenie atrakcyjności konkursów dla doświadczonych pracowni architektonicznych, gdyż konkursy przestaną być sposobem na pozyskiwanie zlecenia, lecz procedurą dla wyłonienia koncepcji oraz zakupu praw do jej przetwarzania przez podmioty inne niż jej twórca, co w konsekwencji spowoduje to ograniczenie zamawiającym z sektora publicznego możliwości wyboru prac najwyższej jakości oraz pozbawienie ich gwarancji najwyższej jakości usług architektonicznych.

W świetle powyższego, w ocenie Izby Architektów RP opracowywany przez Urząd Zamówień Publicznych „projekt dobrych praktyk w sferze konkursów architektonicznych” nie tylko jest sprzeczny z przepisami ustawy Prawo zamówień publicznych, ale nie zapewni zamawiającym możliwości otrzymania najwyższej jakości rozwiązań architektonicznych przewidzianych w Deklaracji z Davos, której stroną jest Rzeczpospolita Polska.

Tym samym Izba Architektów RP podkreśla, że jeśli procedowane zapisy znajdują się w ostatecznym brzmieniu „dobrych praktyk”, nie może uznać ich za uzgodnione z samorządem zawodowym architektów i zwraca się do Pana Premiera o wsparcie stanowiska prezentowanego przez Izbę Architektów RP, poprzez eliminację z obiegu prawnego błędnych i niezgodnych z obowiązującym prawem propozycji. W przypadku natomiast podtrzymania przez Pana Premiera dotychczasowych ustaleń UZP w przedmiocie tzw. „dobrych praktyk”, wnosimy o nie wskazywanie Izby Architektów RP jako podmiotu, z którym przeprowadzono konsultacje tych rozstrzygnięć.

Z wyrazami szacunku,

Małgorzata Pilinkiewicz, Architekt IARP

Prezes Krajowej Rady Izby Architektów RP

Wojciech Gwizdak, Architekt IARP

Sekretarz Krajowej Rady Izby Architektów RP